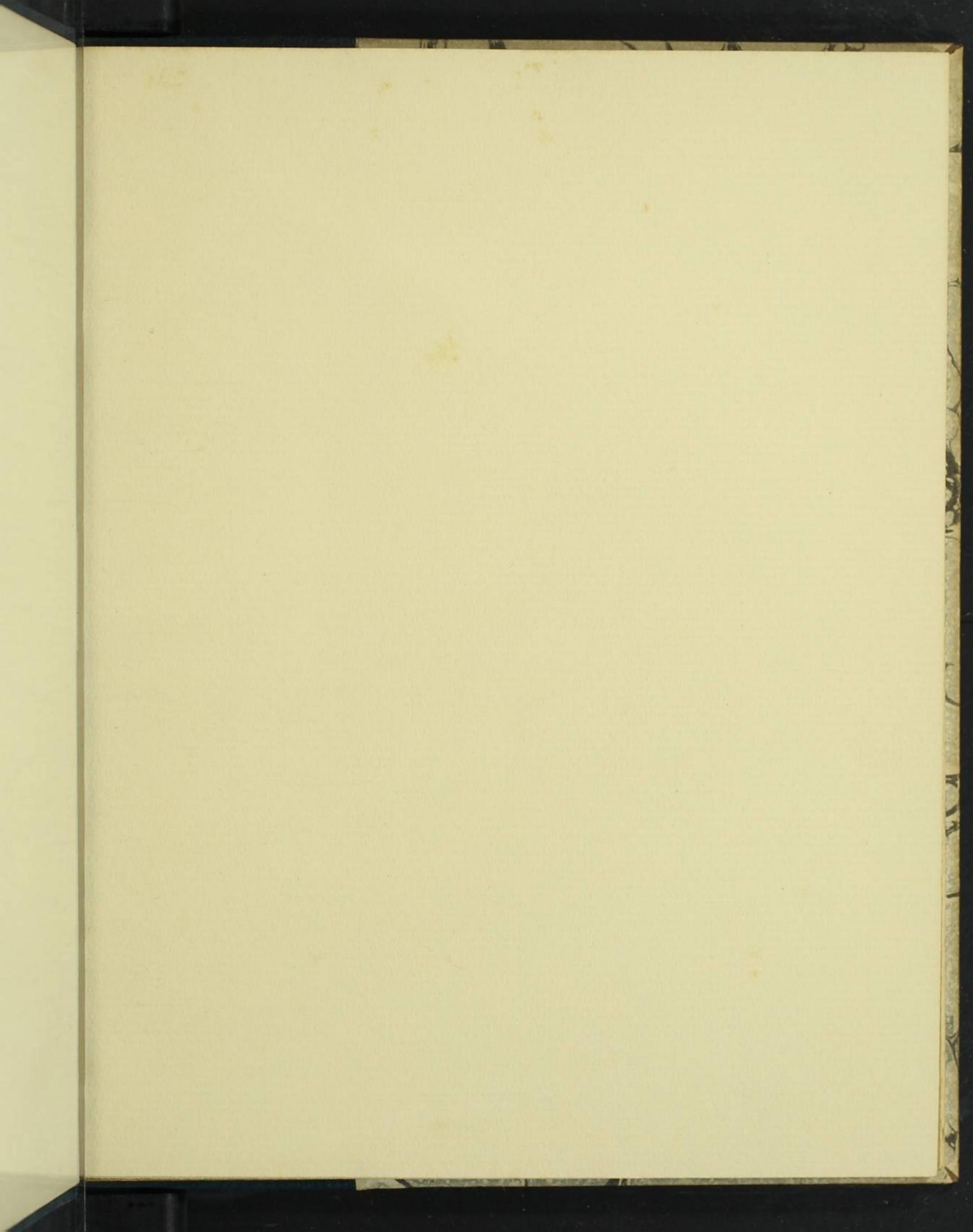

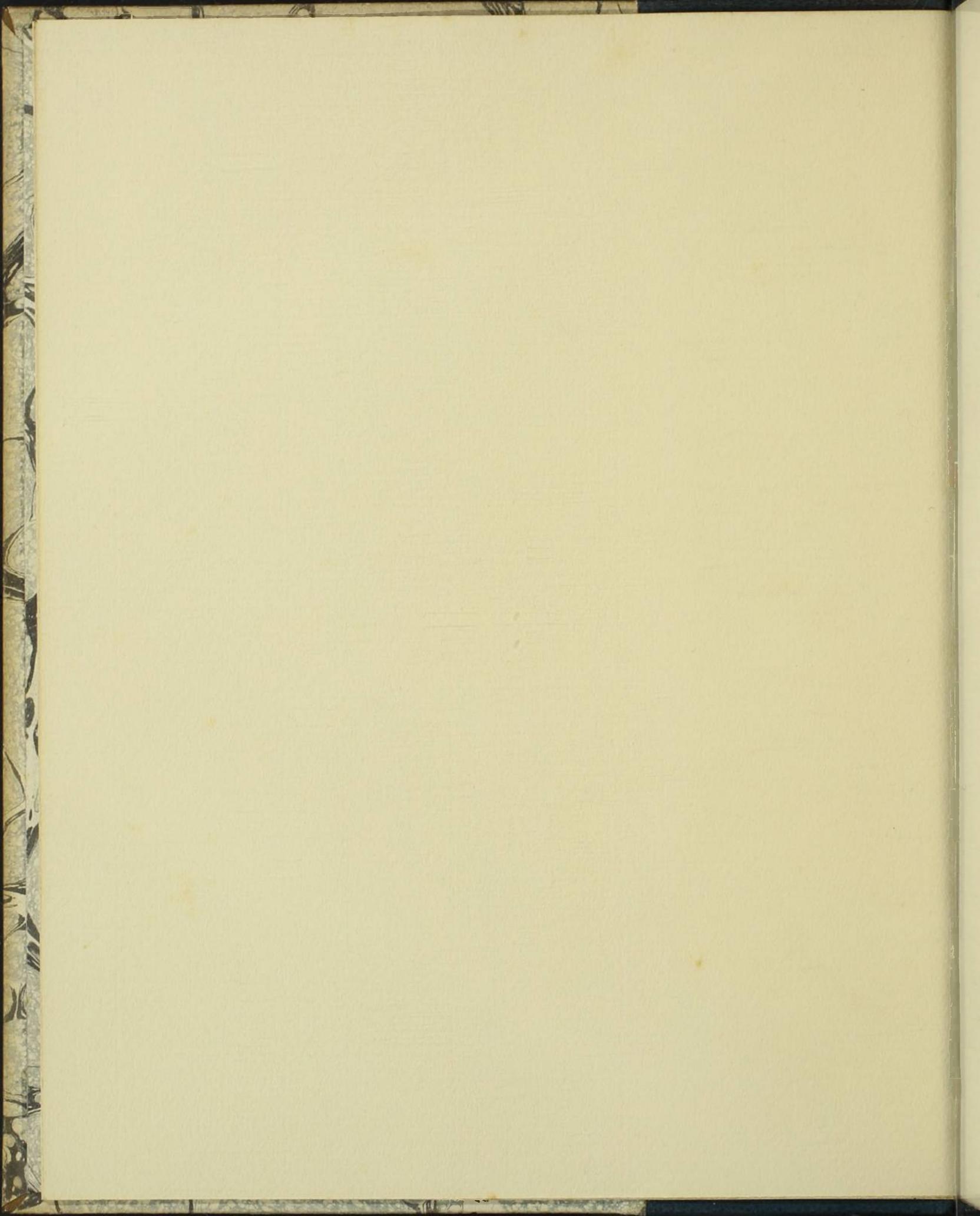
le ne fay rien
sans
Gayeté

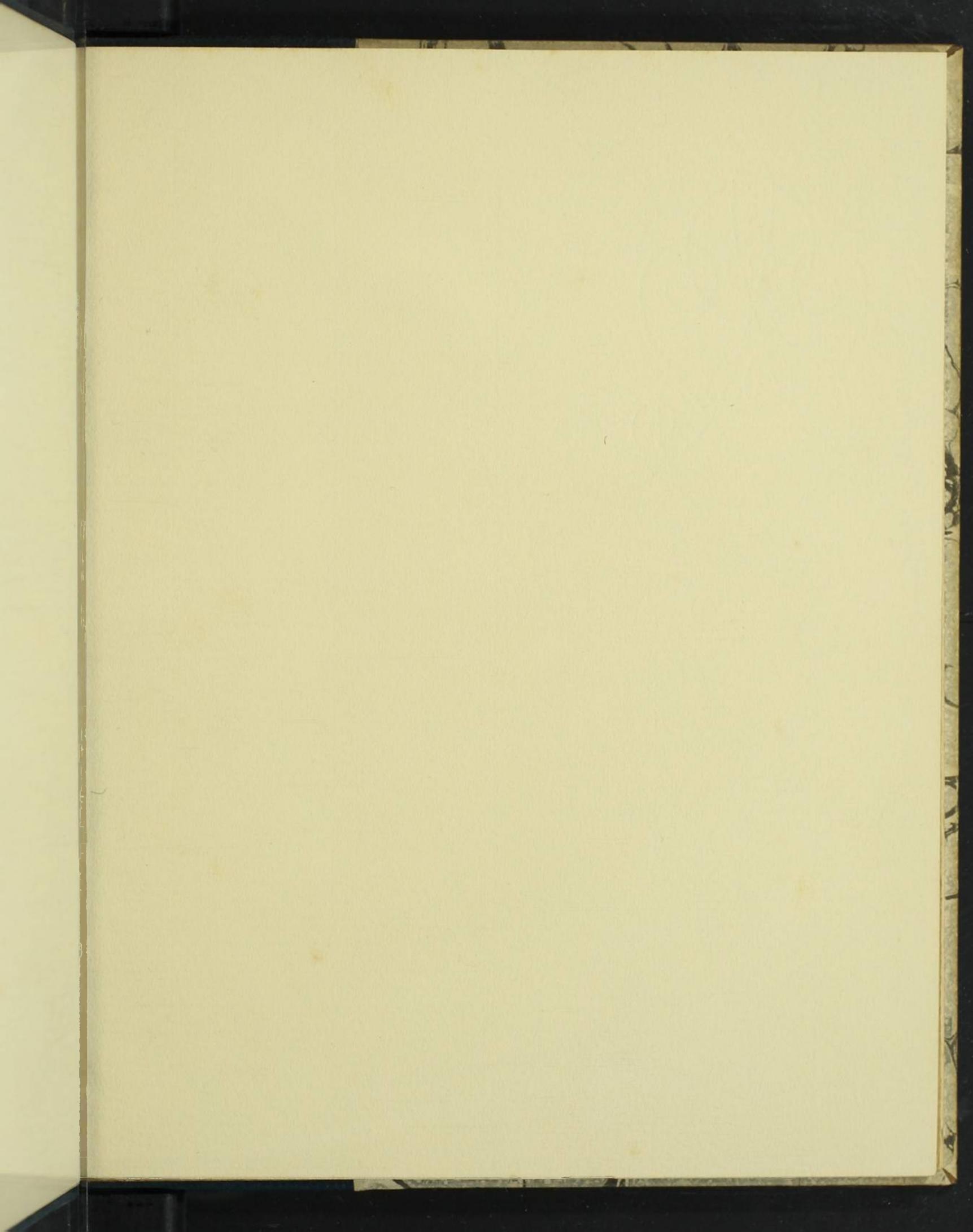
(Montaigne, Des livres)

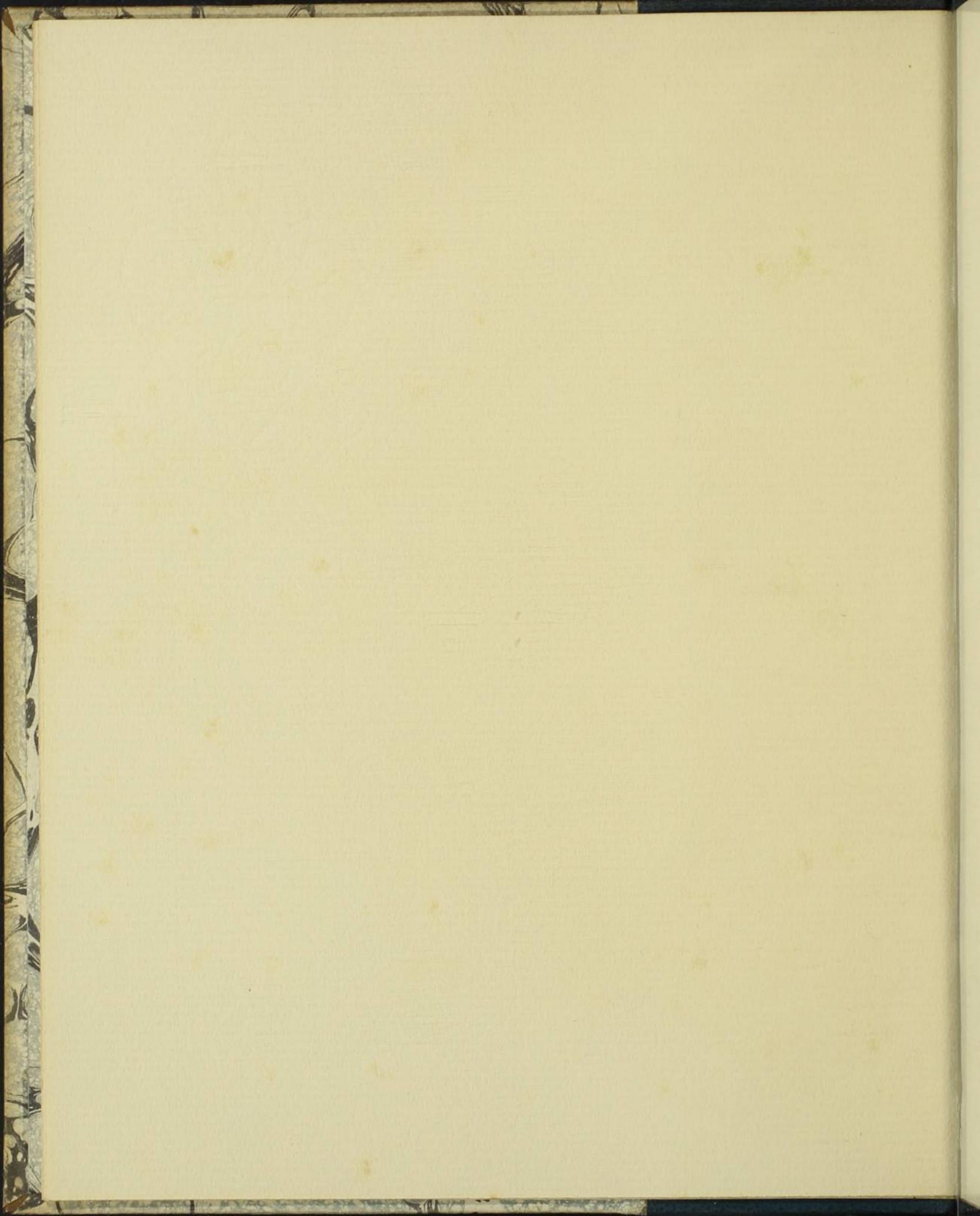
Ex Libris
José Mindlin

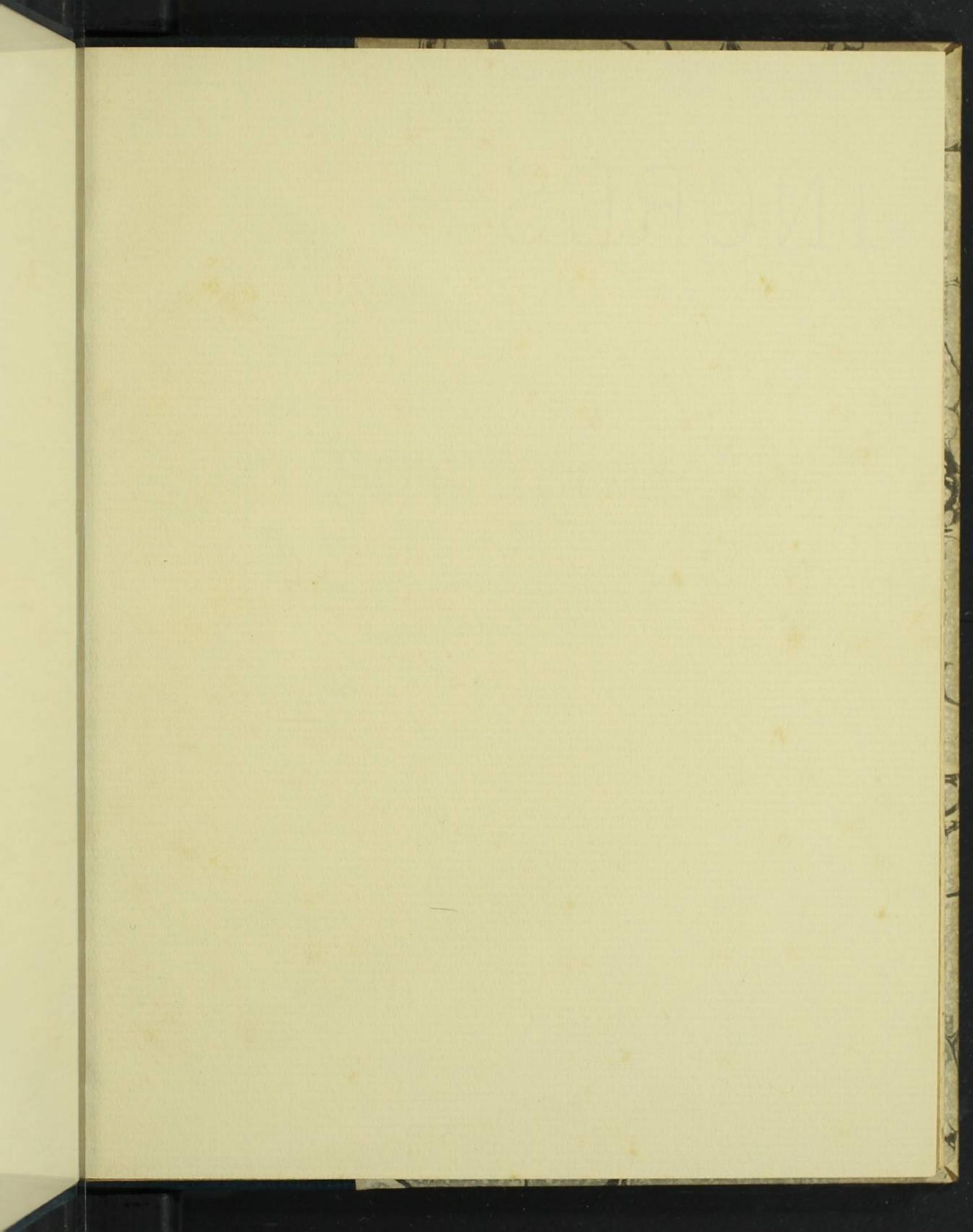
S. GAUCHE REL. PARIS

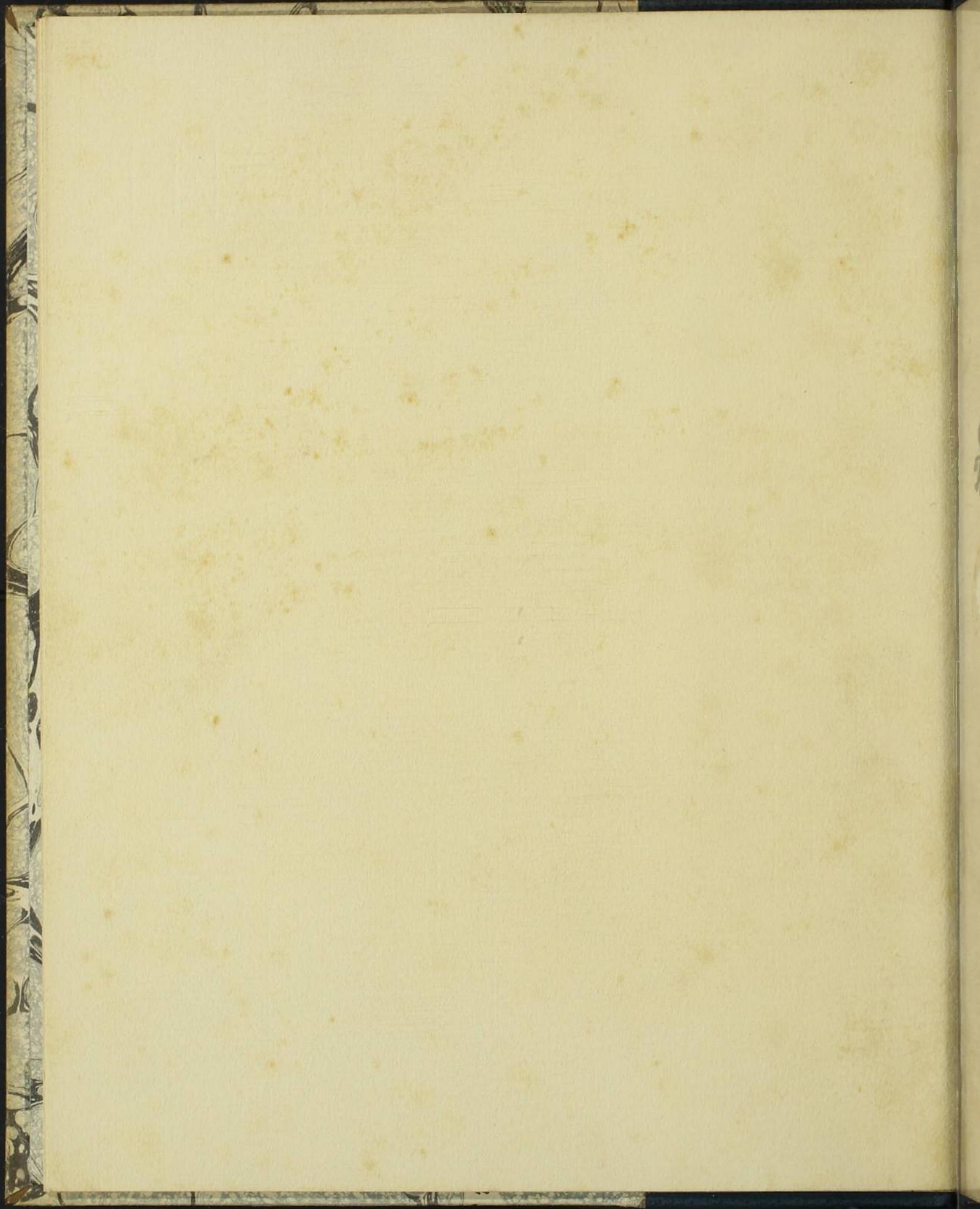

**Kort Berättelse om Väst
Indien eller AMERICA,
Som elliest kallas Nya Werlden.**

Anno M DCLXXV.

182

Hēna bliswer rått America fal-
 lat / som then Florentinern Amricus Ve-
 spucius, aff hwilken samme Landh sitt
 Namn bekommie / och uthaff the Gad-
 caner ahr 1497. dist uth förrest ; och så mycket ånnu
 kunnogt är / aldrasförst aff the Europeer / förmadelst
 Konung Emanuelis i Portugal omvärdnat / hafwer
 upspanat ; Danseedt then Genuesern Christophorus han wissad
 Galumbus hafwer ahr 1491. tillförmathesse Ameri- de först
 kaniske öistar Hispaniola, Cuba, Jamaica besökt. Hon till then
 bliswer ock kallat West-Indien / i anseande till det den,
 hon är worden optäckt på samma Ejd som Ost-Ind-
 ien uthi Asien ; såsom och för det att begge thess Indi- Wägen
 nare föra enahanda Lefwerne ; Inneslutes ock aff
 Stoore Ocean på alla Sjödor / som är till Öster aff
 Atlantiske Hafvet / som elliest kallas Mare del Nort,
 Söder uthaff Magellanske Sundet / genom hwilket
 hon bliswer athskild från Österlanden ; Väster aff
 stilla Hafvet / som elliest kallas Mare del Zur. Men
 Norr uth hafwa the Europeer ännu ingen Strand eller
 A ij Ende

Ende kunnas upfinna; doch måste ändtliggen vara/ att hon sträcker sig till Jishafvet/ aldensiund Euro-
pa och Asia ligga emot på andra sidan om Po-
len/ hvilket jämte alfröda till bemålta Haaff. Thess
Långd emellan bagge Sunden Antan och Magellanicum
är 2400. Tysta Mijhl; uti thess Bredd från Ber-
get/ som man kallar C. de Fortuna, Sundet Antan
förbij/ och till Berget kallat C. de Breton, uti Ny-
Francien 1300. Mijhl.

America/ så visda som hon till thenna Dagh
kunnog är/ fördeelas uti twenne Deelar/ then Nor-
re och then Södre; thenne blifver kallat Peruvia-
na/ och then andre Mexicana/hvilkas itt lijet Nåas
äthskillier.

Then Södre Americæ Deel binder sig tillsam-
mans med then Norre genom itt Nåas tiugo Tyske
Mijhl långt/ och begriper uti sig härlige Länder/
ibland hvilken Provincien Peru är then förnämsste.
Thenne Deelen är icke mycket mindre än Africa/ lig-
ger uti een Erangel; then ena Doden sträcker sig
emot then Norre Americam/ then andre emot Afri-
cam/ och trjdie emot Magellanicam; Hennas
Långd emellan Norr och Söder är 1000. Tysta Mijhl;
Bredden från Öster och Väster 800. Hon fördees-
les uti effterfölgande Länder; Castella aurea/ Bos-
gora/

gota/ Peruvia/ Chilli/ Chica/ Brasilia/ Caribana/ Guiana/ Biwers/ alle wid stoore Ocean belâgne. Men inne uthi Landee/ som ells est kallas ehe Amazoners Land/ ligga Paguan/ Picora/ Moros/ Bram/ Charchas.

Then Norre America/ som ass somblige blifwer fallat Mexicana/ uthaff then stoore och ther widbe- römbde Staden Mexico. Ifrån Sundet Anian och förbemälte Naås år 1500. Mjhl i längden/ och 1200. uthi bredden. Helfsten ass henne emoot Sudväst be- lägen/ är ännu till sijn inre Deel heelt obekandt/ at inhet mehr än bare Stranden är kunnigt; är och mycket mindre uppsökt/hwad som ass thenne Americe Deel sig emoot Nordstiernan sträcker. Men then andre Deelen förbytes uthi mange Lander/ hwilket as Nampn är som följer: Canada/ Nya Francia/ Vir- ginia/ Florida/ Nya Spanien/ Nya Granaten/ Ca- lifornia; och till Wäster siidän wid Sundet Anian/ ewenne Risken/ Qvevira och Anian/ hwar uthaff Sundet hafwer site Nampn. The förenamste Ameri- ce Strömmar och Elfwer aro Baragnian/ som fluter genom Nya Francien; Maragnian/ som och blifwer kallas the Amazoners Elf/ faller genom Sö- dre Americam; then kostelige Silfwerfloden/ Rio di la Plata. Thesse alla falla i Hafwer Del Nort!

Geent emoot på andra Sijdan/ uthi det stilla Haf-
vet / som varder kallat del Zur/ (Det till undrandes
är/) loper ingen synnerlig Stroöm uth: Allenast e-
millan California och Nya Granadam faller Flo-
den Garamara uthi Vermiliniske Wisken.

Americaniske öarerna/ som ligga öster uth/ åro
fast mängre/ och ibland chesse thefornämbste: Hispan-
iola/ Cuba och Jamaica; uehaff hvilke the twen-
ne förste thas varar aff lika Stoorelek/ allenast
ghenna längre/ then andra bredare.

På bågge förbenämbde öisar finnas åthskillige
Städer/ Hispaniola/ S. Dominicus/ Cuba/ S. Ja-
cob; Här är och then förnämste Hampn uthi Ame-
rica/ Havana kallat.

Öön Jamaica/ som elliest kallas S. Jacob/ haf-
ver till förnämste Stad Sevilla/ chernast Oristan.

Uthi America finnas åthskillige Archebiskopz
och Biskopz Stift; så a Academier/ ther doch allehan-
da Booklige Konster öfwas/ een hoop Kloster/ Scho-
lar/ sampt Fattig huus/ etc. Ruum och Stallen
ther Justicien handteras/ finnas och här på åthskilli-
ge Öreer.

Om Öön Barmuda.

Öön Barmuda hafver Styremånen giswir Namn/
som

som först henne upfann: Hon är och kallas blefwen
 La Garchas uthaff Skieppet / som uthur Engelland
 dijt först anlände: Är theslistest belägen wid Mexic.
 Kanissee Gions Inlopp / ifrån London 330 o. Englisk
 Muhl / och Roaneck i Virginien emot Euronotum
 500. Muhl. Är then största ibland öfvarne / och till
 lita med the Omliggande/till anseande som een Haff
 Mane.

Ähr 1609. hafwa Engelländarne henne besicha
 rigat / och genom detta Tillsalle beslutit / at föra ditte
 Invånare / fallandes henne Summer-Eylande /
 uthaff Skipparens / ther först ledne Skiepbrott /
 Namn.

Sedan blefwo här efter handen upbygde åt
 skillige Fästningar / med Stucken och andre Gewahr
 försedde / till at försvara Landet / såsom och månge
 ymnige och fruktbarande Træden planterade / uthaff
 hvilcke Engelländarne hafwa gjordt een stor Winst.
 Wid östra-sidan lager een af läng Dö / som heeter
 Georgis / och öster ifrån thenne / een annan Lüten /
 sempé åchskillige andre större och smärre öjar / som
 giöra een stor Wise tillsammans.

Thessa öjar tillhöja / fallade Barmudas / åro
 omgisne med månge fahrlige Klipper och Bankar /
 för them dijt segla: Här åro allenast tvenne Inlopp /
 hvar

Kort Berättelse

6.

Hvarföre så mycket svarare är/ henne med fiendelig
Nacht att twinga. Jorden är här icke aldeles sand-
achtig/ en heller svart Null/ uthan här något af
hvarthera slaget. Brunnar finnas här aff godt och
söte Watn/ som har tñr Haaffz-stränden wärda up-
grafne/ uthi hvilcke Watnet wärer till och tager aff/
llsta såsom Hafvet.

Lufsen är reen/ tempererat/ lagom fuktig och
warm/ så at inhet kan föras ifrån thesse Øhrter/
som icke eber öfverflödeligen tilltager och fråxer.
Träden finnas här städigt gröna/ fast än the under-
eisden fälla sina Blaad. Här wärer iit slags Sad
som kallas Magrum/ och är gemeent uthi alle Wåst-
Indianiske Øhrter; Theß Korn aro så stoore/ at nä-
gre kunnä giöra iit Stålpund. Här såas twå gän-
ger om åhret; är föga eller inhet kalt/ så at man
sällan seer något Zeck till Snid eller Iß. Starkt
åskedunder höres här ibland/ doch icke skadeligit för
nägre Menniskor eller Creatur/ som understundom
här uthi Europa. Inhet förgiftige Creatur fin-
nes på heela Landet. Spinnelen är ock uthan Förgift!

Hafvet/ såsom och andre Watn/ hvilka sätta
in till thenna Dön/ aro mächtta Fiss- och Fogelriske/
som of Europeer mehrendeels obekandte och okunnt-
ge äre.

Ahe

Här är
snart det
Jordiske
Paradiß.

Åhr 1616. tilldrog sig här något sällsampt i det
at 5. Karlar begoswo sig på een öppen Båt/ som icke
war synnerligen stor/ ifrån thessa öllar/ och eftre 7. Jag ville
Weckors Seglahz öfwer stora Hafvet/ uthi grus-
welig stark och fahlig Storm/ kommo alla 5. lycke-
ligen till Irland. icke gärna
haswa wa
i rimed i
theras
Sälslap,

Om Virginia.

Henna Provinz gränzar in till Nya Frankien/
Föregifves hafwa sitet Nampn antingen uchaff
een Fläck cher wid Stranden belägen/ och så kallat,
eller och uchaff Konungen Viguina/ heller Dronning
Elisabeth uthi England uthi hwars Regementz. tiso Det troor
igg.
Hon är förest upfunnen/ och är förrnämdd Ap alchem;
sträcker sig till öster emot störe Ocean/ Söder till
Floridam/ Norr uth till Nya Frankien/ och Wäster
till the här till Dagz okunnige Ländar. Här är al-
lenast ic Inlopp/ som är genom then nampnkunnige
Wiken/ Chesapeake. Uthi hee'a America finnes
ingen liufigare Öre/ beqvwämligare till allahanda
plantering/ och som bättre kommer öfwer eens med
vare Kroppars constitution. Man seer här Berg/
Högar/ Dalar/ Floder/ Wisker/ som ändas uthi een
stor Wijk/ hvilken igen fruktbarandecker och Ang
omvärsver. Uthi sielfwo Wiken möter een män-

ga ölijar/ som åro deels öfwer med Skog/ deels kare
och uthan Invånare. Watnet/ när det är som
minst/ är det 7. men som mäst och duperast 15. Samp-
nar. Landet är Bergachtigt/ och det är åthskillig
Aart: Somblige åro med Marmor bebländade/
som befinnes yterst i Wijken/ och sombligst ådes in-
thet. Cristall finnes ock/ som genom Watneshmache
drifves uthför Bergen. När Snöen smälter aff
Bergen/ blifwer stoore Flood/ och det nedersfallande
Watnet hafwer een stionhög guhl Fårga/ hvilken
synes gifwa tillkänna/at ther skall vara Gull. Jord-
en är på många ställen/ till Fårgan likt holo Arme-
no, Terræ Sigillatæ & Lemniæ.

Wid Floderna ligga slätta/långa och breda Pla-
tar/ ödesamme/ Skogacktige och obrukelige.

Uthi förberörde Wijk falla 5. Namnfunnige
Floder/ som man med stoore Fahrkäster/ kan aff och
ahn fara. Then förste heete Pawwhatan/ aff
hvilken närliggande Landskap sitt Namn hässer;
Sjorton Myhl ifrån henne emot Norden/ är Flo-
den Patawomeke/ then crissdie Toppahanock; Then Pier-
de Patawomeke; Femte Pawtuxunt/ som är något
mindre än i indre/ dech mehra aff fisk öfwerfö-
dande. Såsom uthi thesse Flider infalla och uthö-
ra åthskillige ådrar och Storömmar/ altså bcohar se id
åthskillige slagz Folck.

Dan-

Dansede uthi Virginia wåra månge slagg Tråan
och dhrter/ doch är ther ingen synnerlig Gråas-wåxt/
ass Orsaak / at Wattenet som faller ass Bladen på
Tråan/ förhindrar theß Upkomst. Eek / Blm och
Boek / sampt Cypress! åthskillige slagg Ceder och
Saffirras/ Plommon med flere fruchtbarande Tråan
och Wilmranner finnas här i stoor Unnigheet.

Åhret fördeela theß Inswänare uehi 5. Deelar;
Winteren kalla the Pananow/ Vården Catapeuck/
Sommaren Cohattayough. När Saden går i Ax
Nephinough/ och Hösten Taqviteck. Ifrån Sep-
tembri till Novembris Månadit begåå the sine för-
nämste åhrs-Högtider.

Man finner här åthskillige slagg Diur/ os deels
bekandte/ deels obekandte / som Hiortar i stoor my-
ckenheet/ Aroughcum/ som föder sig uthi Tråan som
een Ekorn; Ekornar som store Kaniner/ Assapanick
eller een flygande Ekorn/ Opasson/ Musascus icke
oltje een Watusurek/ såå Harar/ och icke störrer än
wåre Kaniner / Will-swijn/ mindre än Tartariske
eller Muscowitiske/ Biurar likså våre Sialhundar
doch uthan Håår/ Hundar tiutande som Blfwar/
Wårgar icke större än Råfwär/ sampt Mårdar och
Leekatter. År till undrandes/ at theras skadelige Diur
inthet tillsoga ther våres tahme Creatur något

mehn / såsom doch mycket skeer uthi Södre-Wästlin-
dien. Ther aro och örnar / Falckar / Kapphöns / Kal-
foner / Turturdusver med röde Falckar. Om Som-
martiden låta sig här see Swaner / Traner / Hennar /
Gås / Ånder / Papegojer och Dusver. Sångas och
här åthskillig slagz Fisk.

Thesse Landstrap aro icke synnerligen med Falck
besatte / så å Karlar / Or infolck och Poickar mehra :
uthaff een olika Scorleek / som bliga störe som Jat-
tar och som bliga små och korte som Dvergar / gaa
halff-kullade / låtandes sine Husruur medh tvenne
Muslerstaler sig här et affliara Or infolcken bruta
een lång nederhängande å Husfrudbonat / som hår-
läckar. Theras Fötter / Händer / Brost / Ansichtie /
åre spräcklote / så at man seer öfwer heela Huden in-
tet annat än mählade och uthskurne Ormar / medh
många andre Creatures Figurer. På dronen hafta
the trij Höhl / och ther uthi båra / det the hoos sig hal-
la uthi högt Värde.

Thesse skullevil förfää platonis sin pro serpina ser deels om hon log Barn Skuldrarne medh Poconis-Root malat / hvilken Dräkt och Målning / ehuru hon till Anseendet fas-
selig

felig är, hålls doch aff them för then förmånbete. The boomehreendeels vid Strömmar och Ridder/och åro theras Boningar sammanslagna de aff D. wistar på Tråan/ och bestäckte med Bark så wål och tiockt/ at intet Väder/ Kold eller Värme kan twinga sig ther igenom. Theras Hustrur hafwa lätte Barnefång/ och hålle mycket uthaff sina Barn. Mansfolcken söka sin Föda genom Jackt och Fiskeri/ thet öfrige Arbete/som är wästa/såd/bärga up och plantera/ besalles D. winfolcken.

Theras Båtar åro uthbrände aff hecle Tråan/ och det Brända bortrifwes med Muskleskaler. D. winfolcken spinna Tråa uthaff Bark/ Hiortseener sampe itt slagz Gråas/ ther Pemennow kallat. För alt det the båra något Fahra eller fruchta sig före/ tillidia the/ som Eld/ Varn/ Flodar/ åskedunder/ större och mindre Fältstycken och Hästar/ etc. doch aldramåsst för Skamm eller then Onde/ hvilken the kalla Øke/ och thet icke therföre/ at the åskan/ uthan mehra aff Fructan honom flisteigt dyrecka. Hans förskräcklige Beläten seer man i theras Kyrckior. Präster na gåa nti sädanne Kläder som theras Gud: The The willa
gåma was
re Tacksa
men the
weeta icke
på hwad bygga sina Altar på Marcken/ och offra ther på Blod/ Hiort-Isfer och Zoback/ så ofta the komma heem i-
från något Krig eller Jackt.

Åhr 1606. srickades först ifrån Engelland hisse
ell Virginien Inwånare/ till att besitila Landet.

Om Terra Firma, eller fasta Landet/

Nya Granada och Popaijan.

Fasta Landet eller Terra Firma, är icke trångt Land/
It sträcker sig uthi Långden från öster till Väster/
begynnandes ifrån Cartagena och Popaijang/ alt
en till Castillo de Veragua; Bredden begynnes ifrån
det Stille Hafvet till NordSön. Landet är Bar-
gigt/ brutit och brandt/ thefllisket sumpigt och trå-
stigt/ och således förmelst een osund Luff/ grasse-
ra ther åthskillige svåre Sjukdomar ifrån Mai till
Novembris Månad; Jorden ofruchtsam till att bå-
ra Sådd/ doch växer ther väl Grädz för Bostap.
Här i Landet åro någre Provincer som Panama/
och ther uthi någre Städer. Veragua icke
bergachtigt Land/ och med Wilde Skogar samt Bu-
skar öfvervuxit/ varande uthan Trågårdar/ Bo-
stap/ Hweete och Korn/ Riket aff åthskillige ge-
nomlöpande sköne Guldmijner och Grufwer / som
ther finas i Floder och Berg. Indianerne åro här till
Wapn och Krisig väl öfwaude. Floder/ Hampnar/
Bilker och Berg hafwer man här månge.

Riket Nya Granada sträcker sig och ifrån öster
till

till Wäster/Söder och Nort/ och författar uthi sigh
S. Marta och Cartagena/ såmålen een deel aff Po-
palian. Landet är samt/ doch störste Deelen består
aff Berg och Dalar; Berömmes så måll aff åthskillig
slazz Bostap som godt Beete/ bär allehanda kroon
Frucht och Hweete. Ther fås såwel fijnt Gull
som Koppar. Infrånarne äro i li svigt Folk/ flistige
Kidpmän/ gåd uthi Boomuls Kläder. Detta Lan-
det hafvor bekommitt sitt Namn uthaffen Admiral/
född uthi Granada i Hispanien/ som först här een
Stad vid samme Namn funderade. Här är een
Insid/ som blifver kallat Guara vita/ uth med hvil-
cken Indianerne hafta sine Uffgudar/ them man mee-
nar åga een otrolig Skatt uthi bara Gull bestående.
Kyrckor/ Scholar och Kloster är här ej heller man-
gel uppå. Större och mindre Köp- och Handels-
städér finnas här icke mindre/ och drifwes åthskillig
Handel medh Gull/ Juweler/ samt andre kostbare
Gäster/ som hos Indianerne finnas. Thesse Städ-
der äro på åthskillige Eider aff the Christine Irrättia-
de/ och uthi hvilcke icke handlas med Gull eller andre
dyrbare Gäster/ ther hafta the i thes ställe ymnige
Bostap och andre Creatur. På i ställe här i Lan-
det finns och ic Berg/ som alltjöd brinnande är/ och
kastar ifrån sig större och smärrre Steenar. Ellies
finnas

finnes här och een Flood kallad S. Magdalena/ aff
chet hon på thes Dag först är upfunnen/ och uthjal-
ler med sådan Hästigheet och strijd Strömt Hafvet/
at the som thes Vehlopp wela förbi/ måste icke segla
fornär/ så frampt the icke skola aff berördt Strömt
något Mchn lida. Det föres och på bemalte Flood/
i detta Nya Riket många Warur.

S. Martæ Lahn utsträcker sich till Terram
Firmam eller fasta Landet/ emellan Cartagenam och
Floden De la Hache: Gull/ Koppar och ådle Steenar
gifwer chet ymnigt. År rikt uthaff Folck/ som är
Krigzöfningar mycket tillgifwot. Detta Lånet be-
gräpper uthi sig fyra Provincier/ Portuam/ Bero-
nam/ Chemicam och Tayronam/bland thesse är then
sidsta rijk uthaff Metall och the stöneste Steenar.
Thesse Ohrter med theras Städter/ åro på åthstillige
Tijder bygde och besatte med Folck uthaff the Christine/
aff hvilcke een del berömmas för det ther ymnige
wanckar Bostap/ Såd och Koppa/ etc.

Then Provincien och Lånet Cartagina grän-
sar ifran öster till Wäster/ ifran Floden Magdalena
alt in till Floden Darten; Men ifran Öder till
Nord är Landet Bergachtigt och fullt med Klipper;
Dalar med höga Trän bewurne, suktig Lufte/ där
icke synnerligen Hweete/ gifwer ej heller från sig
Gull/

Gull/ut han på någre serdeles Rumm. Man hän-
ptar och här' ut haſſ Traen allehanda flagz Gummi/ så
som och finnes här then wälluchtande sampt aff mān-
ge Dygder berömbde Sanguis Draconis. Een ibland
the förmämste Städerne eftter Landet Cartagena
kallad/ ligget här wäll på een slati Marek och sandig
Grund/ icke långt ifrån Haſwert/ och haſwer een så-
dan Hampn/som på någon Dht uhi Wäst-Indien
kan finnas. Haſwer Wyker som lopat långt in/hwā-
rest finnas friskt Watn. Lufsten är ohålfesam/ för
the mānge onde Dunster/ som upstiger uthur Träsk
och Dymarek.

Åhr 1502. är Cartagena först upfunnen/ och
haſwa theß Invānare förgiftat sine Pillar/ medh
hwilcke the haſwa skutit emot the Christine; Någre
Ösar ligga geent emot Landet. Popayan ligger
under Äqvinoxtial Linjen/ alt till Cartaginem i Norr/
och sträcker sich sedan ifrån Granadae gränzer i
Öster/ alt in till stilla Haſwert. Invānar-
ne äro fast annorledes artade/ än the Peruvianer/ så
wäl till Seeder som annar Naturlig Bodjelse/ hwar-
uthinnan the längt öfverga the Peruvianer/ haſwa
een friskare och hellosammare Lufte/ än the andre här
till gränzande Dhter. Städer finnas här så wäll
som uhi the andre Provinclerne/ aff hwilcke somblige
G beröm-

berömmas för theras Walbelägenheit/ sköna Lufft/
Muhlbeete/ fiskeriske Sidar och Gullminner. Vthi
deels thesse Städer åro skickelige Invånare/ aff een
Sådant hwt och sködn Kropp/ uti deels/ Grymme och Beests
steer esom oftaest wäl acklige/ som sällia Menniskio-kidet på Maat-torgen/
hoos oss/ och når the warda förbitirade/ skona hwar andra icke
men igös nom Bag, inbyrdes. Somblige aff thesse hafwa stoort Feekl
dantare/ etc. p å Synen/ hålla sig oreenlige och oskickelige/ hvilket
meehna sig efter Döden blifwa försatte på sköna
Ohrter och Marcker/ då the än Hedningar wore. V-
than thesse är och icke wilt Folck/ som går nalet/ och
hafwer hwarcken Alsgudar eller någre Belåten/ som
chet dyrefar. Tilldrager sig och somblige städens för-
skräckelige åskesslag. På Bergen finnes ibland Letjon/
Tigrar/ och Boskap samt Rådiur. Här är och
een Dahl/ thedan man kan hämpta Magneet-sten.
chr 1541. är detta Land först med Invånare uthaff
Gaspar de Rodas besatt.

The är god
de Arthen
ser.

Om Venezuela med then Södre-dee- len aff Nya Andaluzia.

G Enezula sträcker sich till Stranden aff Terra
Firma/ till Öster gränzar hon till Nya Andaluzien; Väster till Lähnet Rio de la Hacha och S.
Marchx. Detta Landet är mycket fruchesamt/ och
bar

bär sväl allehanda flagg Såd/ efter man ther så
väl sår som står twå gånger om året/ öfverflödar
med alleflagg Fånad och Bostap/ så at the kan näst
omliggande Lander meddeela hvarje handa Victua-
lie Perheler/ samt Boomuls Larosst. Ifrån Hamp-
nen Guayra uehskippas Orehuuder till stor Nyken-
heet/ såsom och Garzaparilla. Här är ock een rijk och
ymnig Jacke samt Fisheris/ hvar uthaff Invånar-
ne ock äro råkade uthi stoore Kriss och Splitt medh
hvar andre. Thesliftest ock sköne Gullmineralier.
Åhr 1528. hafwa the Christne först fåndet Invåna-
re hijt/ och såsom ehe samma/ som fånde them/ icke haf-
wa beslistat sig om/ så till att besätta Landet/ som
till at söka Byen/ altså hafwa Invånerne mächtig
affagit och förminskas. Venezuela/ hvilket meh-
rendeels som är bygt uppå Pälar och Stäckar/ loka
som Staden Venedig/ hvarutha föc hon sit Namn
hafwer/ till hvilken Ohrt man går öfver Steen-
broor. Det är ti wiidebegripit Land/ som icke alle-
nast löper längt ueh med Hazzstranden/ uehan ock
upp i fasta Landet/ författat uthi sikh thisse Provin-
cer/ Gurianam/ Quiccas/ Caracaa/ Bariquicimenlo/
Tucugo. Här ligger een stor Insiö Maracaibon
benepmd/ som för Handelen är mycket bequämlig/
hvilken består uthi åthskillige flagg Warur/ som

Så gär
det/nåt
man seer
meer på
sin egen
Nyka/än
gemeene
Bästa.

skönt Tobak / Wax och något Gull/ etc. Städer finnes här åthskillige/ hvilka mehrendeels till Handel obeqvämmme åro/ undentagandes få spikig Berg/ Hampnar och Öljar åro här åthskillige. Uth Hampn Burburata åro Saltbruuk. Landet på somblige ställen öfverflödar så aff Bostap / at Invånerne gör a een stoor Winst affhess Immåte. Floden De la Hacha fallar emellan Venezulam och S. Marcham/ i hvilken inhet Gull synes. Stadens Hampn är Nord uth belägen / är omgivven med icke ymnigt Land. Ther åro och många Tigerdiur; Har, Kranciar, Krokodisler i Floder; öfverflödar med Gull och dyrbare Steenar/ som åro tiänlige till mange Lådomar. Hassver och Saltgrufver uthi sig.

Nya Andaluzia som elliest Paria kallas gränsar öster uth till Venezulam/ är svidbegrepen/ genom hvilken och faller then store Elsven Dronoque. Här åro ock sköne Saltgrufver. Här emot Stranden ligga måna Öljar i Sidn/ bland hvilke Margaritha/ som Christophorus Columbus åhr 1498. först hassver upfunnit/ är then fornämsla/ skönaste/ lustigste/ sampa med Insu ånare häst besatt/ och berömmes fornämligast aff godt Beete/ bärande Trän och andre Fructer. Till östra Sidan åromånge Klipper och små Öljar belägne/ kallade Zefigos. Omkring är sköne

är skönt Sjösvatn. Óthur Sjöborren upphängtas många Pärlor/ hvar till the Christine mycket bru-ka AEthioper och Morer att gåa under vatnet. Här på öön hafwa Indianerne frivilligt inlätte Spaniorne/ och them upptäckt the förborgade Perle-
skatter/ som vid then tiden före hoos them uthaff inhet Warde; För hvilket Konungen hafver them alle frije gjorde/ och them i Vänslap och Förbund uptagit.

Fasta Landet i Andaluzia begynnes vid Bergee C. de Salinach/ och sträcker sig till P. d' Araga/ hvar rest sköna Saltgruswer åro. Här är ock en Sjö icke färran ifrån Stranden/ med salt Vatn/ och full aff Salt/ Holländerne mycket väl bekant. Ótta Landet näst omkring är mycket Wildt/ så som Hiorter/ Hinner/ Harar/ Kaniner/ så ock skadeliga Djur/ nembl: Ormar och Tigrar: Thess besynnerliga Provinz är Cumana/ som ligger twert öfwer moe öön Margaretha/ ther finnes Crocodiller/ liksa them i Floden Nilo. Öfwer Cumana löper een Wijk upp i Landet/ hvars Strand een hoop Barbarer/ som gä nafote/ hafwa bebodd: Thesse/ när the reeste till Krigz/ beväppte sig med een Kortel/ samt Husvudet med mängt sköne Glädrar beprydt. På theras Fäster ^{Een stor} öfwerstrucko the sig med een hoop Träck/ samt med ^{Devotion} wackre

wackre Flådrar sig uthsatte; besturo Håret öfver örona/ drogo Skäghåren uthaff Hakan; alskade mycket swarta Tänder / them the med serdeles tuggade
Jag troor
och finnas
och väl
som blige
hoos os/
som icke
troor ach/
ea det.

öhrter swarta girde.

Theras Jungfruur
gingo heelt nakota/ och acktade inhet något Jung-
fru-nampn/hålla mycket aff tiocka Beenkalfvar/och
mycket hårdare Strumpebanden nedan Knäweeken
till. Dwinfolken gå med Boxer/och efter the lefva
uthan nå gon Blygd/ så sätter thet i Mansens Wald/
at strassa Skidkan/som honom båst synes. Mannen-
om sätter och frixt at taga flere Hufur / them han
fine Gäster till behag/ ibland för Penningar uppläter.
Dwinfolken öfva sig mycket på Danskande/ Sim-
mande och Skutande; och finna sig icke mycket be-
svärade när the föda Barn; och när the komma till
Verlden/ anbinda the theras Hufwuden med Boom-
ulls örnegått / på det Kinnbackerna må blifva mag-
gra/ och icke svälla upp.

Om Guiana eller Amazonum Landskap.

Et Betrachtande aff detta Landet/ förefaller först
Lat formålha om Floden Amazonum så fallat /
och Provincierne uti Öster belägne / och det som är
begrijsit emellan bemälte Flood och Floden Orno/ så-
som

som och om sielsta Floden Orno. Then stoore och
wisseberömbde Strömmen S. Juan de Las Amazonas,
aff somblige kallat Zobo/Topor/Tapera/ är först up-
funnin åhr 1541. aff een Spanior Francisco Orel-
lana nåmbd/ och sedau wistare besökt uthaff Hollän-
darne: Hafwer icke breedt och wistt Doss/genom hwil-
ket Watnet uthfaller med sådau Hästigheet / at på
någre Mishl Wåg / finner man friskt Watn uthi
Sion. Lustens Airth och Natur hålls här för
then bæste. Landet är fruktbart/ esster som Øhrter-
na äro belägne; Hafwer ymnigt alt det som ländet
till Menniskeligt Uppehälle/men besyñerligen Span-
nemahl/ och sådanne Wahrur/hvilken the wäre öf-
versloddigt till sig byta aff Invånarna/ emot ringa
och gemeena Varur. Inbyggarne äro icke tahmt
Folck / och uthaff det slags Indianer / som the kalla
YAO: Hafwer Trän/som brukas till mångehan-
da ting/ åthskillige slags Färger/ Gummi/ Boomull
och Tobak ; Hafwer ock Säcker/ sampt then Øhrten
Pitam / hvilken the brukas i stället för Hampa/ till
Noot/Nåat och Reep ; Ymnig uthaff allehanda slags
Trän och Jordesfrucht / såsom of sköna Mineralier/
dyrbare Steenar och månge andre för Kidphandelen
nytige och tianlige Varur.

Uthi Inlopet på öfwanbemålte Flood ligger een

Öd/

Dö / aff the wäre kallad J. Connynen; något längt
 här ifrån Wäster-uth åro åthskillige öjar belägne/
 nampde Grabbepoere. Här ifrån langer Wäster-
 utg/ alt till Biskan aff Floden Wiapoco/ möter man
 åthskillige Floder. Bemålte Flood Wiapoco hafwer
 uthi sitt Inlopp twå fannars Vaten; är upfyle
 med många öjar. Inbyggarena äro mycket fogelso-
 ge och stickelige/ i anseande till Barbarer/ härbergea-
 ra gerna Främmande/ gåa nakote/ icke för chenskull
 at the hafwa Mangel på Kläder/ i thy the hafwa
 nog/ hwat uthaff the them göra kunna; Fanga Fi-
 skar på underligt vis/ och i så mätto/ at the Fasta ice
 slags stark-lustande Trå i Vatnet/ som warde kals-
 lat AWAW/ genom hvilken Fisken blifwer så swim-
 lande och yr/ at han ligger liksom Död/ och kan alts-
 så med bara Händerne fångas. Theras Bröd blif-
 wer fallat Cassavi/ hvilket ock them tienar för Ort-
 ska/ när the det åta/ liksom the Brasilenser. The
 plågas mycket uthaff ice listet Creatur/ som een Lop-
 pa till anseande/ vid Nampn Niquas/ hvilket sig in-
 fråter uthi Lederna under Naglerna/ och annorstädes
 ther Ledemoherna fogga sig tillsammans. Man kan
 icke begymaligen reesa upp förebemålte Elf/ för thes
 strida Hall/ uthan i Augusti Månad. Dih medh
 Norre brädden aff Floden/ under Berget Geimeribo/
 frårer

Dit är my
 det aff
 hedning
 garne.

Si haat
 the aldrig
 Sorg för
 dritt.

svärer wäll Toback/Mayzum/Boomull/Wisnqwi,
 star och andre Tråan. Längre Wäster ut möter
 man hesse Floder Apurwaka/Gauwo och Wia/ther-
 esser Cajana/Caurora/Manamanarij/ och geent
 ther emot the öfjärne Creptee/sedan Floden Sena-
 maris/Cunanama/Juraca/Navaris/Marawij-
 ni/ Curethni/ med flere andre/ alt intill sielfwe Dre-
 noqe. Här vid Sidk anterna fördeelas året åth-
 skilligt / öster uthi Guyana emot the Amazoner är
 som warmast uthi Augusto/ men uthi Februario (som
 hoos them är Winter/) är Regn- och Stormacktigt:
 Men Wäster ut mört Drnoqe är som warmast/
 (och hoos them Sommar) uthi October. Then an-
 dre Deelen är olustig uthaft Regn och Stormväder
 uthi April. Man spörser här ringa åthskilnad e-
 millan Winter-kolden och Sommer-warmen. För
 AEquinocial-Lintiens nära öfvergående / är Natt
 och Dag ther nästan lika lång. Här är een annan
 Eisderäckning än hoos os: Hafwa och sina Räck-
 ningar mycket annorledes än wil/ både uthi itt och
 annat. Hålla sig till ingen wif Religion/uthan al-
 lenast hålla Sool och Måne uthi någor Wyrdning/ Så giðt
 af Orsaak the meena them hafwa Liiff/ doch liifväl ^{och väl}
 hvarcken tillbida eller ofra them något/ uthan funna ^{många}
 synas något widstapelige uthi theras Camfräm-^{Statister}
 Christine. ^{ibland the}

men och Swärmeris. När theras Gasiagre och
Herre eller Wanner afflida/ hålla the een stoor Fast
Dricka/Dansa/Springa och Siunga/med hwilka
Dyngder the längt öfvergå andre Folck / skattandes
chen för wärdigast/ som sig först dricker öfver full.
Men the Framlednes Slåcht och Förwandter gråta
och sörta. Theras Präster / som kallas Pedajos/
eala på wissa Tider med Diekwulen/ then the namp-
na Wattipa / som them bedrager och färerar. The
hata och fruchta för honom/ såhandes honom var
ond och fahrlig / emådan han ofta med Hugg och
Slaag them plågar och handterar. Indianernes
Indianernes Troo. Meening och Troo år / at the Fromma komma till
Himmelen/hvilken the kalla Gaupo/ men the Onda
neder till Jorden/hvilken the kalla Soy. När nā-
gor theras Forman dödr/tagat the aneingen een fano-
ga Tråhl eller Tånare aff Daga/at tåna them fram-
deles uti andre Verlden.

Jorden är åthskillig/ ligger lågt vid Stranden/
Man skulle här spöja een stoor Heeta/hvar icke dee
kalla östan Wådret aff Hafvet komande / hvilke the
kalla Brisjen/och niet i Dagen blåste/ then tempere-
rade. Man finner här mångestådes fåå Inwåna-
re/ för Lustens Osundheet/ såsom oek the åthskillige
Floder/ som öfvergå låge Landet; Men annorstå-
des/

des/ther Landet är högre/ och Floder finnas/ är thet
vall bebodt/ och Marchen ther fruchtbaar. Uppa
Bergen är een frist Lufft/ och Landet rikt uthaffåth-
skillige Bergwärck. Hwad een Menniskia hafwer
nödigt till Uppehälla/ växer här ymnigt/ sasom är
Lassawi/ aff hvilket the backa Bröd på tee serdeles
fatt; Här brukas ite slagz Hweete/ som the kalla
Maiszum/ aff hvilket the backa sköne Bröd/ och brygs-
ga godt öhl. Een mächt a öfwerflödd och ymnigheee
på skön Honnig/ hvilket tillika med Waxet medh
stoor Winst på åthskillige Øhrter förytiras; Haf-
wer inga Wisingårder/ icke therfore/ at Wijn skulle
her en wåxa funna/ uthan forthenfullat ingen wa-
rit hafwer/ som ther hafwer det planterat.

Allehanda Willdiur och Foglar till Menniskio
Måring nyttige/ åro här ymnigt/ aff hvilke somblige
åro hoos os deels bekandte/ deels obekandte. Eäsom
ock alla handa Trädz Frucht/ hvilka i lika måtto
somblige hoos os bekandte/ deels obekandte.

Här uti Landet finnes ock sköne Säcker-rohe
uti noor Nyckenheet. Boomull är här uti Lan-
det een gemeen Wahra/ aff hvilken Inwänarna
glöra sig Sånger. Gifwer från sig åthskillige slagz
sköne Färgor/ mångehanda vällustande Gummi/
samt andre nyttige och sköne Saker. Jaspis och

Porphyr-stenar lämpet Zoback/ är här i lika mätio
till finnandes.

Floden Oronoque/ hvilken elliest aff the Spanier blifver fallat Orellana/ skiljer Nya Andaluzien aff Guiana/ havwandes mehrendeels sitt Ursprung uthur Nya Granaten. Provincien Amapala stöter här in till/ hvilken är rik aff Gull/ oanset hon är nedrigt belägen. Watinen som falla i genom sumpige och dysfulle Örter/ drickas icke uthan störste Fahra/ efter uthi them finnes allehanda skadeliga Markar.

Sjelfwa Guiana/ är till sin indre Deel ännu föga bekandt/ hvareft hon ock är mycket Bergachtig/ hon infattar och uthi sig een mächta stor Insid/ fallat Parime/ i Stoorecken ej olit i Haaff.

Om Brasilien.

Getli Södre Americæ Deel ligger Landet Brasilien/ till förende fallat aff the Portugiser/ som thet först upfunnit och besökt ahr 1500. S. Crucis Provincia/ om hvilken swidg och stoortlek/ såsom och huru många Höfdingedömmen hen innehåller/ åro åthskillige Meeningar; somliga formålta här varo 14. Höfdingedömmen/ och somliga 8. efter then förra/ Para Maranhaon, Ciara, Rio grande Para-
hyba,

hyba, Tamaraca, Pernambuco, Serigipe,
Bahia, Ilheos, Spritu Sancto, Portu Seguro,
Rio de Janeirojro, Sant Vincente, ester then senare /
Tamaraca, hvilket hälles för det äldsta /
Pernabucco, Todos los Santos, Ilheos,
Porto Seguro, Spritu Sancto, Genero, S.
Vincentij.

Wid Haaffsstranden finnas 8. eller 9. fram för
athskillige andre ther belägne Hampner/ berömliga:
ste/hvilka Hampner deels Floderna gjöra med sitt
wide begrepne Uthlopp uthi Hafvet/ deels stora
Visskar löpande upp i Landet.

Detta Landet är i sig sielft heele lustigt och skönt/
hafwer een reen och sund Lust / sig förorefakande aff
the lustige Väddren/ som komma aff Hafvet. Skö:
na Springe-fjällor/ åår/ såsom och lustige Skogar
hafwer man här noch : I bland månge andre Floder
är then som fallas Silfversfloden/ förnamligast/
hvilken faller så strjdt och långt uthi Hafvet/ att
Skiepsfolcket kunnahempta thes sota Watten/ långt
förr än the see Landet. Landet är på somblige ställen
flatt/ och på somblige lätter Berg/ fruchtbar och all:
tid grönslande Jord/ ymnig uthaff Säckter här wå:
xande

xande Rödr som Naturen hafwer planterat/ jämpē
månge andre sköne och herlige Fructer som här på
Erden växar. Man sångar här till slagz Wildswiss/
vistandes så väl i Sion som på Landet/hvars Riote
är sundt och välsmakande : På åthst illige andre
Diur / hvilka vis på vårt Tungomahl en sweete
Nampngisva/ mycket mindre osfunnoge/ öfverflöd-
dar här i liksa mäteo.

Inbyggarna sweeta aff inga Gudar/ åro deels
Här tör mycket begifne på Fogle-spådommar; Männer så
man icke vål som D. vinnor gå blocte och nakotte/ störcke till
Eispa Kat ten i Sät. Kroppen/ låtaen heller Ha är på sig växa/ undentas-
kan utan gandes på Huswudet/ som the hafwer mycket längt;
man kan see hwad man fåa. Vandra hopetals omkring / gåendes uti första
Tystheet. Många Familier lefwa under iti Taak,
sofwa om Nåtterna uti Sånger aff Nåti gjorde/
och emillan Eråän uppbundne/ på detta inga skadeli-
Så skulle ga Diur må till them komma. Åre icke egennytige/
det och wa ta ibland uthan hwad the hafwa/ deela sig gierna emillan.
oh Christus ne.

Sångarne them the hafwa i Krig bekommit/ gif-
da och plåga the een Eisd bort åch/ sedan slackta/ stekta
och åta them ned danhände och springande. Ifrån
denna Landet förs till Europa åthskillige Wahrur/
mycken Umbra/ herlig Balsam/ Brasilie: Erå/ hvar
med man kläde färgar; Toback och Ingefähr.

Iblad

Ibland åthskillige andre/ åre allenast någre så
här i Landet stoore och berömlige Städer/ som är
S. Salvador och Olindo, &c.

Om Paraguay eller Provincierne Rio de
la Plata, med ther under-liggande Landskaper Tucuman
och Santa Cruz de la Sierra.

Provincierne Rio de la Plata/ hafwa bekommlis
sitt Namn aff sielfwa Floden så kallad/hvilkas
Gränker åre ännu obekandte/ undantagandes hvad
sig sträcker till Norre Haafvet/ the raga sijn Begyn-
nelse ifrån oswanbemålte Floodz brådd/ och ändas
Norr emot then Brasiliae-deel som Tropicus Capri-
corni går igenom. Väster sträcker the sig till Pro-
vincien Tucuman/ annorstådes röra the ytterst aff
Peruvien. Detta Landet berömmes högeligen aff
chesz ymnoge och mycket smäl fruchtbarande Jord/
en hon gifwer rikeligen ifrån sig Södh/Wijn/Så-
ker/etc. Uppå Beete för allehanda Booskap/ är här
en heller någon Brist: Ibland många andra Creatur
erifwas här Hästar heelt wahl/ hafwer Hjortar aff
åthskillige slag/Svin/Markatter som andre Män-
niskor stoore: Rävar/Eijgrar/Lesson och andre
flagg Wildur/ såsom och then ingen-Stade:gioran-
de Chameleonten. Dånsedt man för någon Tidh
sedan

sed in meent hafwer/ at här i neissen icke skulle finnas
någre Guld-miner/ lijkewäl man sedan fast annat fö-
städe/ at här finnes både Guld/Silfwer/Koppar/Jern
och Ummetister. Indianerne kalla förbemålte Flodh
Paranaguazu/ hvilken näst Floden Amazonum u-
cht heela Verlden ingen i Storleeken estergiswer; fal-
ler uth i Norra Hafvet emellan Berget S. Mariæ
Capo de Sant Antonio liggande på Södren Sijdan
om Floden. Ut hi thess Dof ligga många ötar/ fal-
la och många Strömar uthi thenna/ såsom och een
stoor Insid/ de los Xaraijs/länge ifrån thennes Ut-
lop/ up i Landet belägen. Man meenar att åhr 1515.
skal thenne Flood först vara upfunnit: Här fin-
nas Invänare till stoort tahl på sombliga Rumm/
hvilcke åro icke stoort och fristt Folck. Städer
hafwer man här åthfillige: Iblast hvilcke
S. Cruz de Sierra/ belägen eill Sijdan aff Peruvia/
är een aff the förmöbligste. The an-
dre som näst thenne berömmas/ åro belägne på
fruchtbare Dhreter/herliga och skiona Plakar. Vid
Stranden aff thesse Provincier/ som löper ifrån Bra-
sillet till Floden de la Plata/ finner man 5. eller 6.
Hampner/ hem Sidsfarandom mycket bequämliche.
Det förmåhles åhr 1545. sig här hafwa tilldra-
git/ at icc Tigerdiur är inkommit uthi een förnämt
Betlän-

Betiäntes Huuß om Natietijd / hvilcket honom
uthur Sången tagit hafwer ; illa sargat / med sigh
uthi een stoor Röörwass bortsörth / ther dödat / och
honom upätit ; Morganen biceida begifwer sig An-
föränen på thenne Ørten med 50. Mann uth / at fö-
sta samma Willdiur / och när han det fann reeste sig
up emot honom / då han det sköte i Hiertat / at dec
ther bleff liggandes.

Om Provincien Tucuman.

Provincien Tucuman är mest uthi Landet belä-
gen / thes Låhn sträcker sig ifran Provincien de
los Chicas / (som hörer under then nampnunnige
Staden Potosi Befahl) in till Floden de la Plata.
Landet är ass een tempererat och sund Lufte / hvwarfö-
re mycket fruchtbart / doch så visda ännu funnoge
är / finnes här inga Guld- eller Silfwer- Miner.
Städter finner man här både större och smärre / för
detta och nyiligen funderade. Inbyggarna draga
Kläder ass ull / wahl uthstofferade med uthskurit och
utharbetat Lådher till anseende / såsom Spanske Ta-
peter. Födda mycken Booskap / på det the mäge ass
them bekomma ull / hvwaraff the sedan gjöra een
stoor Winst. Sättia sina Huuß eller Boningar
tätt tillsammans / och boo icke frodde här och ther /
uthan

uthan Byewiss/ oansedt the icke åre stoore/ och finnas såå; Och såsom hvar By inneläller sijn Samlla/ så omgivna the hem mz Örne och andre stid ans be Trädz Buskar/ ther med att hålla sine Grannar så mycket bättre ifrån sig/ med hvilka the allih hafwa Trator och Krig. År icet arbetsampt Folke/ icke begifwe på Sydertj/ som andre Indianer. Sju åre the fornämbste Floder till tahlet/ som detta Landet wärsta och upfrista/ och mehra än 80. Väckar/ berömlige aff dee skjöna Watinet uchi them finnes. Berömmas och för the skjöne och wiida Boskapz- beeten/här finnes Sommar och Winter. Vadert är här afwen som i Castella bestaffat.

Om Provincien Santa Cruz de la Sierra:

Santa Cruz de la Sierra/ (Staden som ett så kallat basver/ hafwa till litet för becia formahit om/) hafviken och är een Provincia in i Landet belägen/ gränz ir näst in till Perusien/ hafver sitt Nampn aff förberörde Stad/ som ther är then fornämbste/hvilken är belägen på icet torr och svatielst Ruum/ icke thes mindre varer här rikelig Säd/ Wijn och Maiszum. Staden ligger på flätten nedersi wid Berges. Huisen åre till een Dehl betäck- ee medh Palmebladh. Een lisen Väck faller här utur

Uthur Bergzflipporne / lop andes in uthi Inſion / har
näst liggande / hwarest seidne och mycket wälmat an-
de Fliskar längas / och i Staden föryträas. Dſwer-
flöder med theſe wahnige och ther wärande Frucht /
beständende aff åchskillig Aart / heclet liuſtigh eill Sma-
ken. Hifwer fruchtbärande Palm-erå / jempee Wijn-
druswer / Melloner och Fiskon : Doch blifwa här
Erden ey synnerlig gambla. För detia hafwa In-
wänarna bodt i Huuſt aff Jord upbygde / hafwa för-
varat Ragnwaren för sig eill Dricka uthi Gropar /
hwilcket q thet hafwer ibland trucit / are the esomosse
tast dode blesne. Thesse hafwa andre Indianer fal-
lade Cheriguanders / boende på icke fruchtbare Land /
måchte plågat och stoor Droo ellfogat. ; Hwileket
Cheriguanders eller Titaners Land / hafwer Koppar /
Bly och Gifwer / ther aff det berömmes.

Något längt här ifrån Öster uth / tager Provin-
cien Tatin emot / hwilketen i lika mäte är rist aff åch-
skillige Metall-grufvor. Wid Grankorra aff S.
Cruz finnas månge andre Lander och Folck.

Om det Magellniſke Sundet / och Sundet Le Maire.

The Lander som blifwa förståndne under Sundet
Magellanicum / aro the som sträcka sich ifrån
Gloeden de la Plata / in till Södra Hafwer / emellan
E II Grän-

Gränkarne uthaff Lähnet Ghiles / och sielva Sun-
det. Man hafwer ofta besökt thenne Øhrt / på
bågge sidor om Stranden / och är bekandt at then
kan beboos ; doch är vidh Norre sidan een mäcka
stark Röld / aff Orsaak / then när till Polen ligger.
En mycket fahrlig Seglation är här / för het lång-
varige och gruswelige Dwader / här städigt spörtes.
Det förmålas om åthstillige som thenne Øhrt hafo-
wa hvar eftter andre vissdare upföckt och upspanat /
I bland hvilke then Riddaren aff Lusianen Ferdi-
nandus Magellanus / eftter hvilken och Landet sitt
Namn hafwer / then förste år / som reeste igenom
detta Sundet / år 1520. hvareft han hafwer merct /
Vattenet somblige Eisder taga till / somblige aff igen.
På högre- och svänske Handen om Sundet är Lan-
det öde / och uthan Inbyggare : Allenaft på svänska
sidan seendt många Eldar / det och Orsaaken hafwer
wartt / the detta Landet kallat Terram del Scuo /
meenaneds sig ther vara sedda aff Innanatne. Be-
melte Sund hafwer mehrendeels på alla sidor om
sig höge Bergz / ippor / är mäcka längt / och aff een
olijf Rödd. Nådren / ta the mötas uthi bemåldte
Sund / förorsaka uthi Haafvet här næst till: stö-
cande / een mäcka Strith / emellan the Någar som
komma uthur Sundet / och the ther möta ifrån Haaf-
vet.

Em

Om Sundet Le Maire.

År 1615. hafwer Isaac le Maire från Holland utreester detta Sundet först upfunnit/ och sitt Namn af honom bekommit/ hvilket Strand består af brante höge Klippor och Berg; Dlupet i sielfs wa Sundet är 50. Fampnar. Landet på Västra Eidan hafwer han Mauritius de Nassau namdt; På Östra Staten-Land. Här har och lättit sig see Hwalfistar/ Gid'hundar och andra Söddjur till icke stoort tahl/ så väl i Inloppet på Sundet/ som inne uthi/ och Södre Hafvet. På Mauritius Land hafwa Bergen syns öfvertäcke med Snid: Men på Staten-Land haar Marcken varit grön och med Gräs öfvervuxin. Något här ifrån i Haafvet är Barnerelk-hjärt belägns.

Nederst uthi Fretto Magellanico finnes icke flagg NB.
strisdbahrt Folck/ hvilket as Långd är 12. och 14. All-
nar. Sammaledes wid Stranden i sielse Magel-
lanica finnes afven så stoort Folck på somblige ställen;
hvareft icke Hollandz Skepp anlände/ då thesse un-
derskådo sig at angriipa samma Skepp med Värjor
och Bogar/ skjutandes så dlupt sina Kälfwar in/ate
a. ellerz. Karlar hade noch göra/ att Kälfwen uthur
E III Skep,

Slepper draga / men sedan Holländerne lässade några Muskeer på hem / blefwo the rädde / och begoswo sigh på Landet igen / hwareft the drogo upp månge Trågn och Buskar med Rötterna / och stansade ehet medh för sigh : För ett sådant Folck dristado Holländerne sig inhet mehr till Landz ; Theras älder sträcker sig till 200. år.

Och är än med ett Ord eller tv att formahla om Goiana som ligger uti then Södre America / hvilken elliest i gemeen kallas Brasilia / och är än aldrig öfverfunnen aff någon fremmande Machi / churuval Spanioren haftver oft a socht att inkräcka detta Landet / så haftver det doch aldrig fåte sijn Fullbordan / så wäl för thes Folck Stridbarheet / som för the månge Röhr som våra om kring Landet / på hvilke / när the tända Feld / kan ingen komma igenom ; Theras Konung är aff samme Släkt som Aceaba, Isba är / hvilken Spanierne lalhostrypa uti Peru. Thenne nu regerande / haftver sitt Residens uti Staden Monza, vid Sjön Parime belägen ; bemålte Stad öfverflödar aff Gull. Elliest är Portugiesen mycket mächtig uti Brasillet / helst vid Rio de la Plata, synnerheet sedan han bekom Ressio med thes underliggande Landh aff Holländerne.

Om

Om Chilij.

Rovinen Chili är belagen emellan Peruwen och the Patagoners Landskap/aff hvilket ibenne sträcker sig Söder/ och then andre Norr/ Väster ut hafwer hon det silla Hafvet/hvilket löper een mäcka lång Wåg/ intill Chinensiske Riket/ beläget yterst i Asien. Andre giora thessa Landz-Gränzer något vildare. Detta Landet är under giftigt Regn/ Floder och andre årsens Väderlecks förändringar/ med Edestildnader/ nästan som Europa: Allenast det the hafwa Sommar näst ^{här Winter} ~~ther~~ Winter. Södersternan synes här mitt uthi een ^{ther} Sommar-Listen hvilte Molnflack/ som woro hon Medel-punch: en uthi bemalte Flack.

Heela Landet ligger dels with Södstranden/ dels är det med Berg upfyllt/ doch then Deelen som ligger uth medh Sön / hållas före vara warmare. Här finas Struksfoglar och Voostap till score eahl. Then Frucht som föres ifrån Spanien/ och biswer här sadd och planterat/ fräxer mycket råhl. Floderna för then starka Kjöld här är/ rånnas meh- endels ofver med Iss om Natten/ men gå å snart åter uppe om Dagen. Innanarna hafta een stor stark Kropp/ wahl Sammanfogade Leider/ my-

ctet

det benagnne till Krigsväsendet ; Hafwa Gewähr/
som är Bogar och Pillar/ Kläder aff åchskillige Will-
dlur-se inn. Churuwahl thesse Ørter hafwa een
föranderlig och åchskillig Lufte/ för det the sa når un-
der Sodder-sternan ligga/ som för är omrdet; Lis-
twahl gifwa det inthee nogoe aff thesse Indianiske
Länder eftter/ uthi mange Menniskian nyttige Tings
Förskaffande / som är Bergvärck och Metallgruf-
wor/ semte allehanda slag; Tillfördzel aff andre Wah-
ror som man kan tarwa. Många Invånare/ och
the sådanne som icke glerna lijsda något Regemente/ .
aff Orsaak the sa mycket begifne äre på Krig.

Then adla Steenen Jaspis/ och för det then här sa öfverflödar/ håller
Then adla Steenen Jaspis/
hållas ther uthi een slät
värde. man honom i ringa Värde. Ån är een Daal/kallat
Guasio / sedan then trissde kallat Chile / hvilken t-
bland alle the här i nätgden finnas/ är then Beröm-
ligaste/ affhöllen och Provincien siet Nampn bekom-
mie. Det säges här tillförrende hafwa warle riske
Guld:mitner/ hvor från Petrus de Valdivia shall stoo-
re Ågodeelar och Skatter bracht hafwa vid Staden
La Serena. År then 11. Decembris 14. Eismar läng
Dagh/then 11. Junii samånga Eismar längstaNatt.
Det för-

Then adla
Steenen
Jaspis/
hållas
ther uthi
een slät
värde.

Dee förmåhles/ at the sig längt sträckande Bergen
Cordileras de los Andes, stole alt stadigt vara medh
Snö betäckte.

Föruthan ofwanberörde Stadh / finnas här
många andre berömlige Städer/ uthi hvilka är Bi-
skopz-Säthen/ åthskillige slagz Munkar och Kloster/
sampt förnehme Bettänte här i Landet regerande.
Thesse Städer hafwa nog att skaffa medh the strijd-
bare Indianer/ som här wistas/ hvilke esomofftast
ofverfallit the Christne / och theras Städer plun-
drat och uthödte. Somblige aff thesse Städer ligga
på skidne fruchtbärande Dhrter/ aff Hweete och an-
nor slje Wåxe / doch komma Wijnbruksvor icke gter-
na här till sijn fullkomliga Mognad/ för Kiolden
skuld; Hafwa goda och beqvämlige Hampnar för
hem Siðfarandom.

I bland andre är här een Insid/ kallad Ancud/ in-
nehållandes många Hösar. Landet på eene Sijdan
om thene Sidn/ är mächta steenigt och fullt med Klip-
por/ anta bär det på somblige ställen Hweete och Mans-
zum/ oeh det måst till förundrandes år/ at uthi sielf-
va Stranden finnas Guldminner.

Om Peruvien.

Pet stoore och kosteliga Landet uthi Söder-America Pe-
ru, hafwer Norr om sig Popaijan, Wäster det stilla Haf-
vet

wet/ Söder Riket Chili, Öster vidt begrepne och obekandee
 Ländar. Luftten är här mächtig föranderlig, i det under ist Chi-
 li åre belägne wärme, tempererade och falla Shrter. Det-
 ta Landet hafwer mehrendeels warit eens Regemente underka-
 stat, doch fördeelt uthi någre Dommare-ställen eller Sam-
 qwemmen, (som hoos them så kallat bliswer,) Aff hvilka then
 ena berömmas för thes sunde och tempererade Luft, Frucht-
 bårande Jord, i det hon allejd grön är, hwarest then Frucht
 som kommer ifrån Europa, mycket wähl wäxer, hafwer mån-
 ga Inwånare, Guld, etc. såsom och många Städer, the i lika
 mått o hafwa goda Hampnar, Lägenheet at bygga Skepp, och
 hvad såsom elliest uthi wähl-belägne Städer mehrendeels kan
 önskas på then Shrten; Then andra, för det här är Hufwuds
 och störste Handels-staden belägen, ther the fornämligaste Be-
 siante (som är ibland andre Arkiebiskoppen) uthi Landet haf-
 wa sitt Säthe och Tillvist, skone Huuh, uthi hvilka Silfwer
 och Skatt ifrån alla andra Söder-liggande Shrter här försam-
 blas, tillika med mange flere Wahror hist-förde, och sedan öf-
 verskippade bliswa, hafwer een god och såker Hampn: Behan
 chenne, åro p å chenne Shrte åthskillige andre Städer, somliga
 hafwa uthi sina Gränkor Guld, Silfwer, Qwicksilfwer, Kop-
 par, Jern, Bly, Magnet-gruswor. Det sidsta Dommare el-
 ler Samqwems-stället, innehåller i lika måtto, såwähl åthskilli-
 ge berömlige Städer, som i synnerheet öfvergår the andre.
 Ut hi det Berget Potosi så rijkeligt och ömnigt kosteligt Silf-
 wer gifwer, at det synes funna vara nog för heela Europa. Här
 är een god Hampn Aricæ fallad, sådan all Silfwer-skatten
 bliswer utskippat, hvilken och är väl förvarad för alt Fiend-
 teligt Anfall.

Ahr

om Wäst-Indien.

41.

Åhr 1525. är detta Landet först upfunnit av Francisco Pizarro / och hafwa thes Regenter i förstonne mycket förfölgt hvar andra med Mordande / för then Begärleken the hafwa till Guld och Silsver. Then slättare Peruviz Deel är Sand- och grundachtig / och mehrendeels ofruchtsam / i synnerhet efter hon hafwer inge Springkiällor eller Insidör / en heller någonsin blifwer wederqwecke med något Negn. Then Bergachtige Peruvia sträcker sig måtta länge / hvilke Berg åre mycket kallachteige / och ofta med Snö öfwer betäckte. Här finnas Leijon / Wargar / swarta Björnar / Käbäckar / och ite slags Booskap Cameler en olijf / aff hvilkens Ull giöras Täcken och annat / hwad till Kläder kan nödige vara. I bland berörde Berg finnas många stoora diupe Daalar / mycket Fruchtbårande / och med Folk väl besatte / efter the hafwa een warmachtig Väderleef. Thesse Inwånare ärre flokare / modigare och skickeligare än theras näromliggande Grannar.

Det förmåhles i gemeen om Peruvianerne / at the åre fördeelte uthi tree handa flagg; Folk / hvilka hafwa åchskillige andra under sig / som igen åchskillias på Namnen och Språcken / föra och ofta Kriigg med hvar andra / uthaff det the fig hvars annars Gränkar bemåcta wilia. Djinornna hafwa Kläder aff Ull / nederhengiande på Hålen ; Männerna hafwa Undertröjor / som räcka neder på tiocka Beenet / hvar öfwer the fasa een annan fort Jacka. Danskedt the hafwa eenahanda flagg Dräckt måst uthi heela Landet / doch skillier det mycket på Husvud-Bonaden ; Elliest är här ock på somblige Rummeensaldige Inbyggare till een stor del / the ther dyrck a Aßgudar / hafvandes månge andre Widskepelser för sig. Bruka Wårior / Spihar / Jernflubbor / Guld- och Silsver. Yxor / Slungor och andre slags Skott i Kriigg.

Om

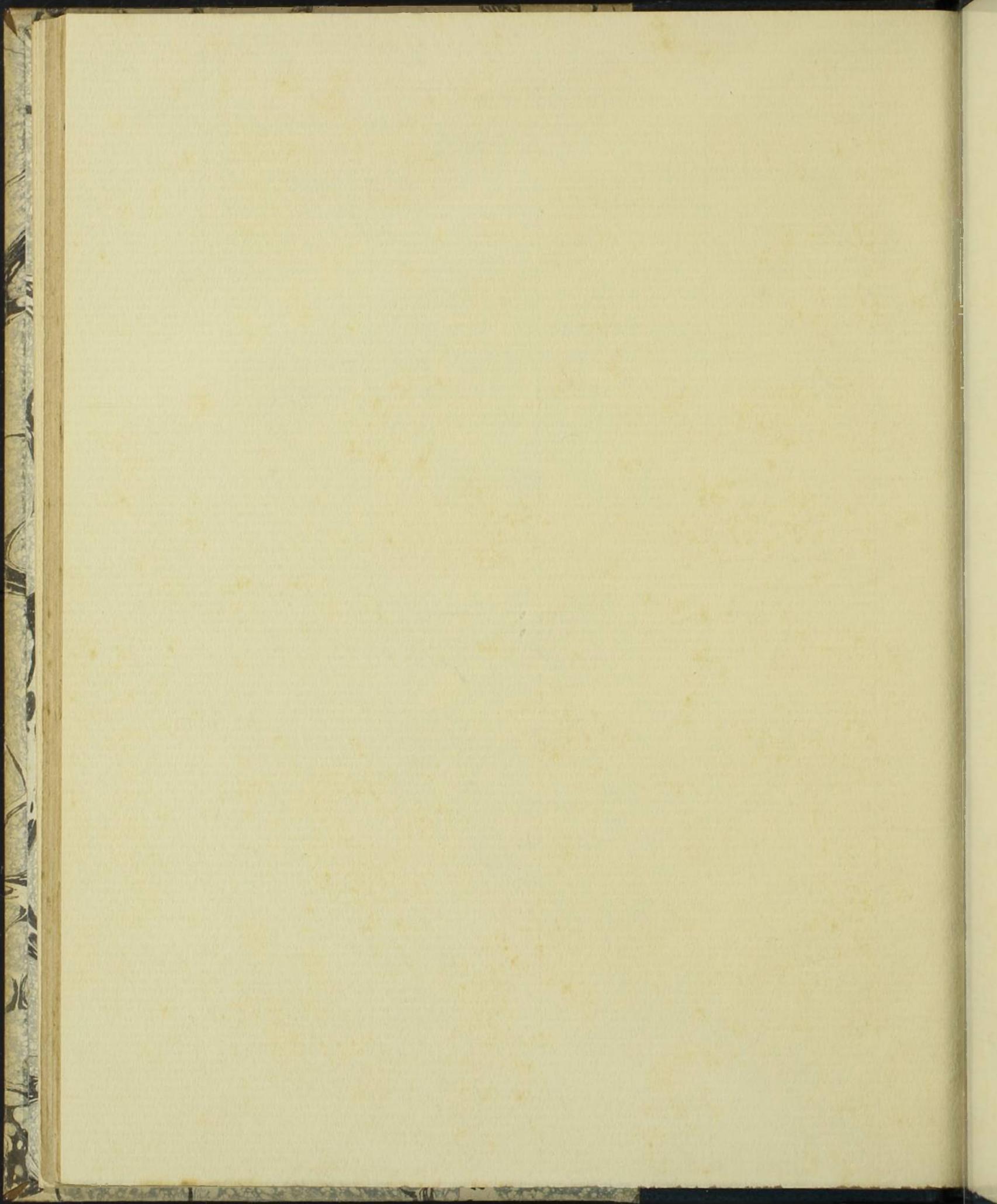
Om Magellanica.

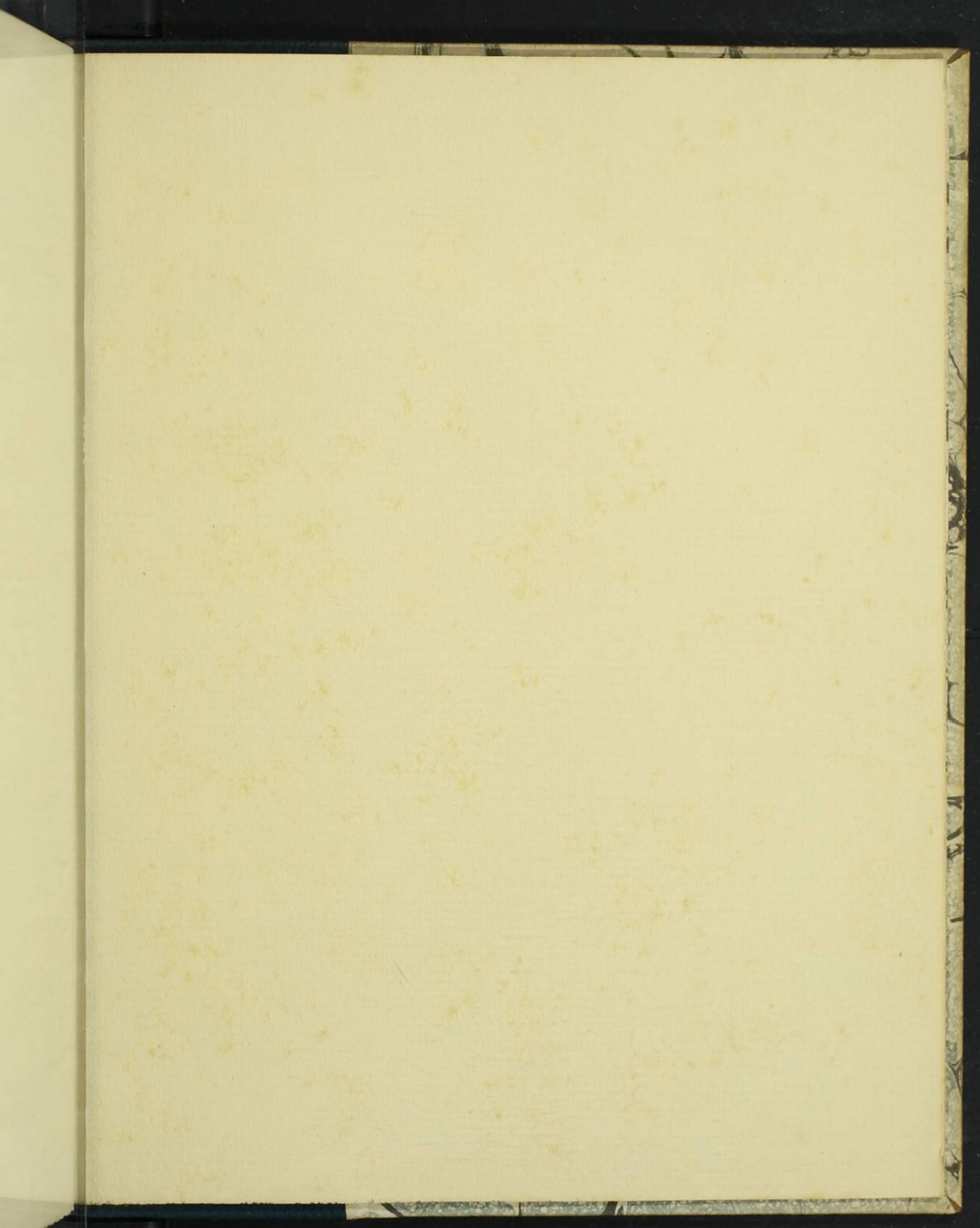
Om Magellanica/ som sitt Namn hafwer bekommit aff Ma-
gellano/ hvilcken then först blefvit warse och seedt/ när han
Söder uti Werlden seglade/ hafwer man föga at förmåhlai
efter then är obekändt/ som och owtist/ om hon bes-
är aff fasta Landet/ eller många öar. Hon blißwer och kik-
lat then Södra Werlden/ eftersom hon ligger Söderst ifrån ob-
sig sträckande wide och brede under Söderstiernan. Det mees-
nas aff then cher warie hafwa/ henne wara så stor
som Europa och Africa tillsam-
mans.

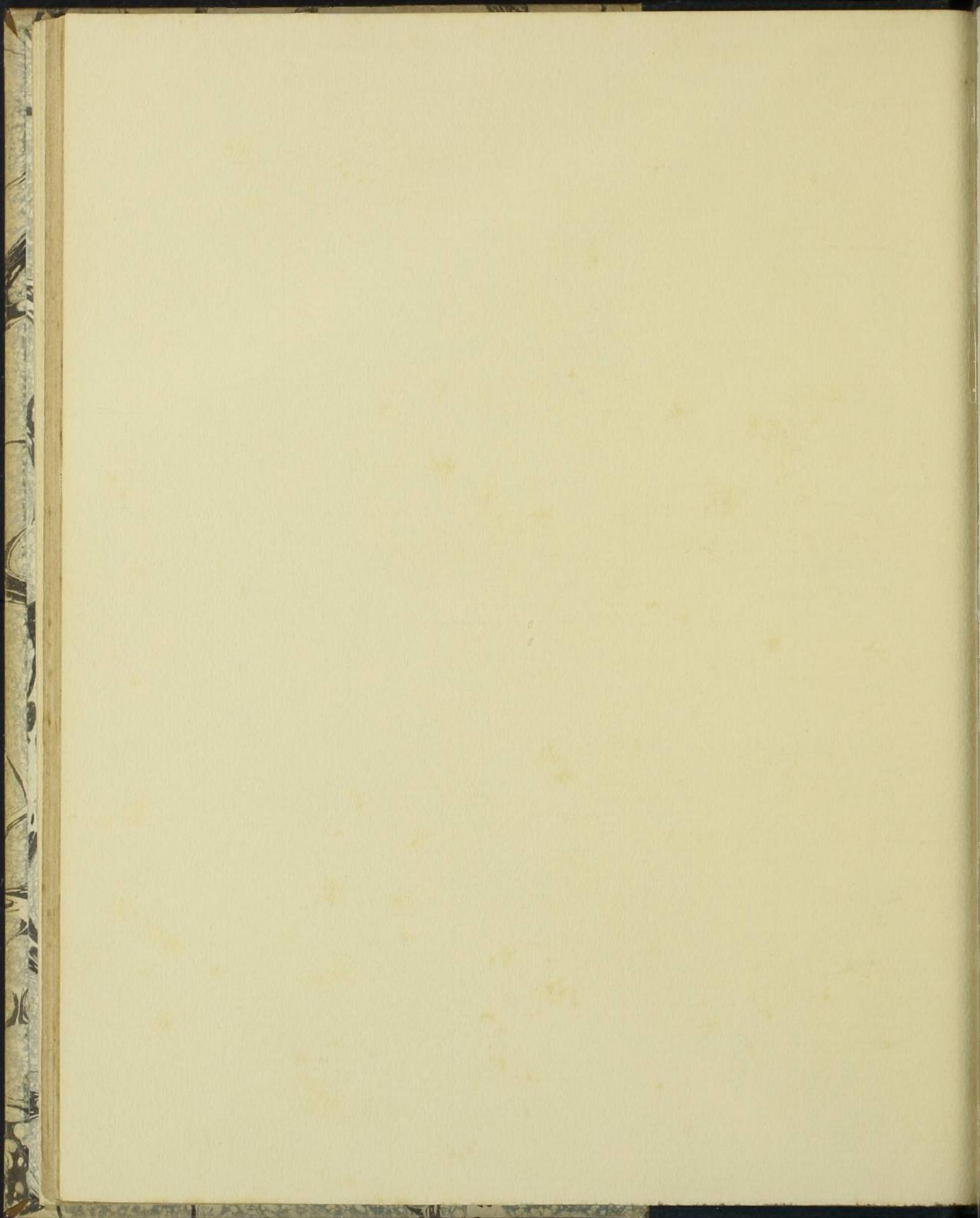
E N D E.

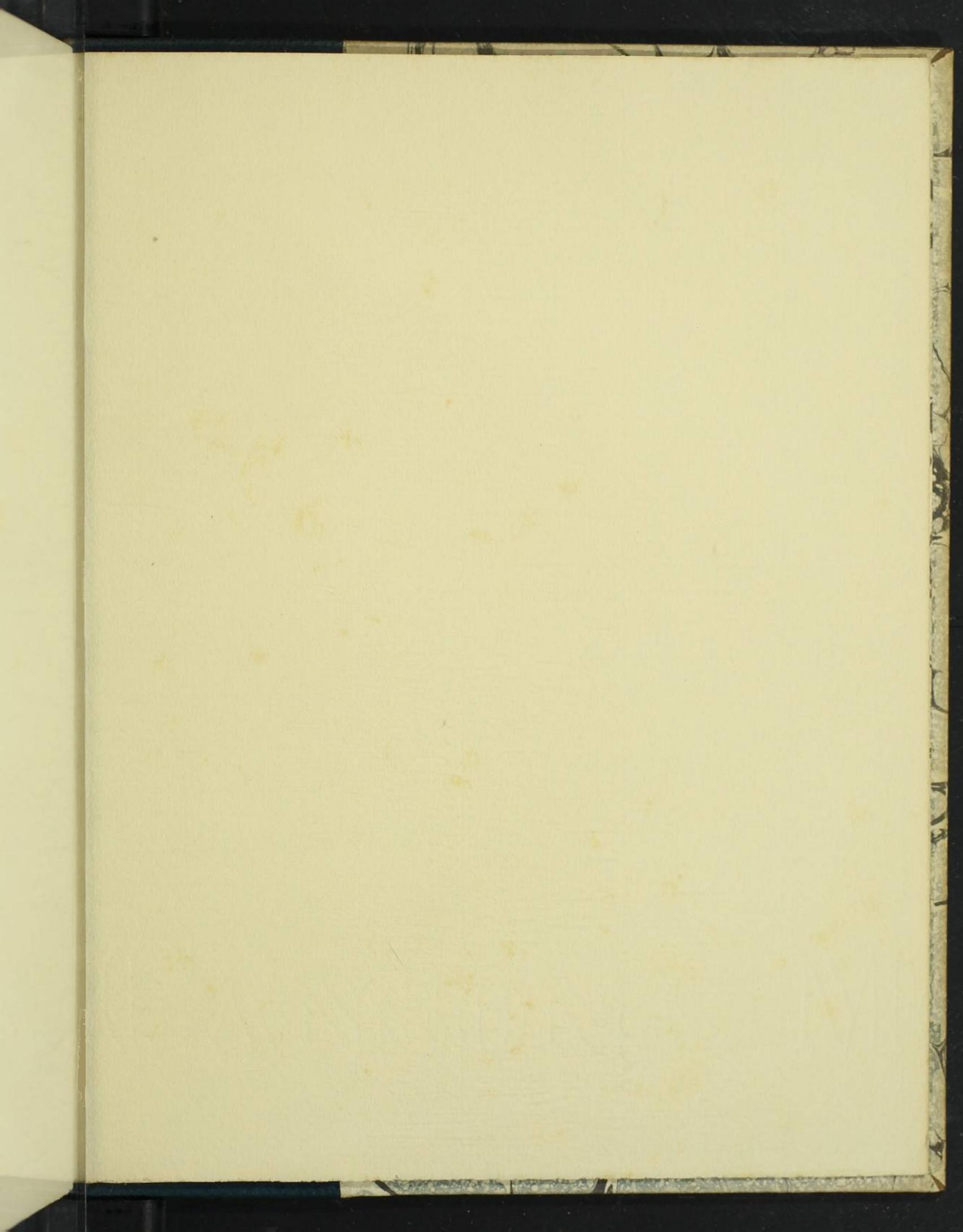

010053

